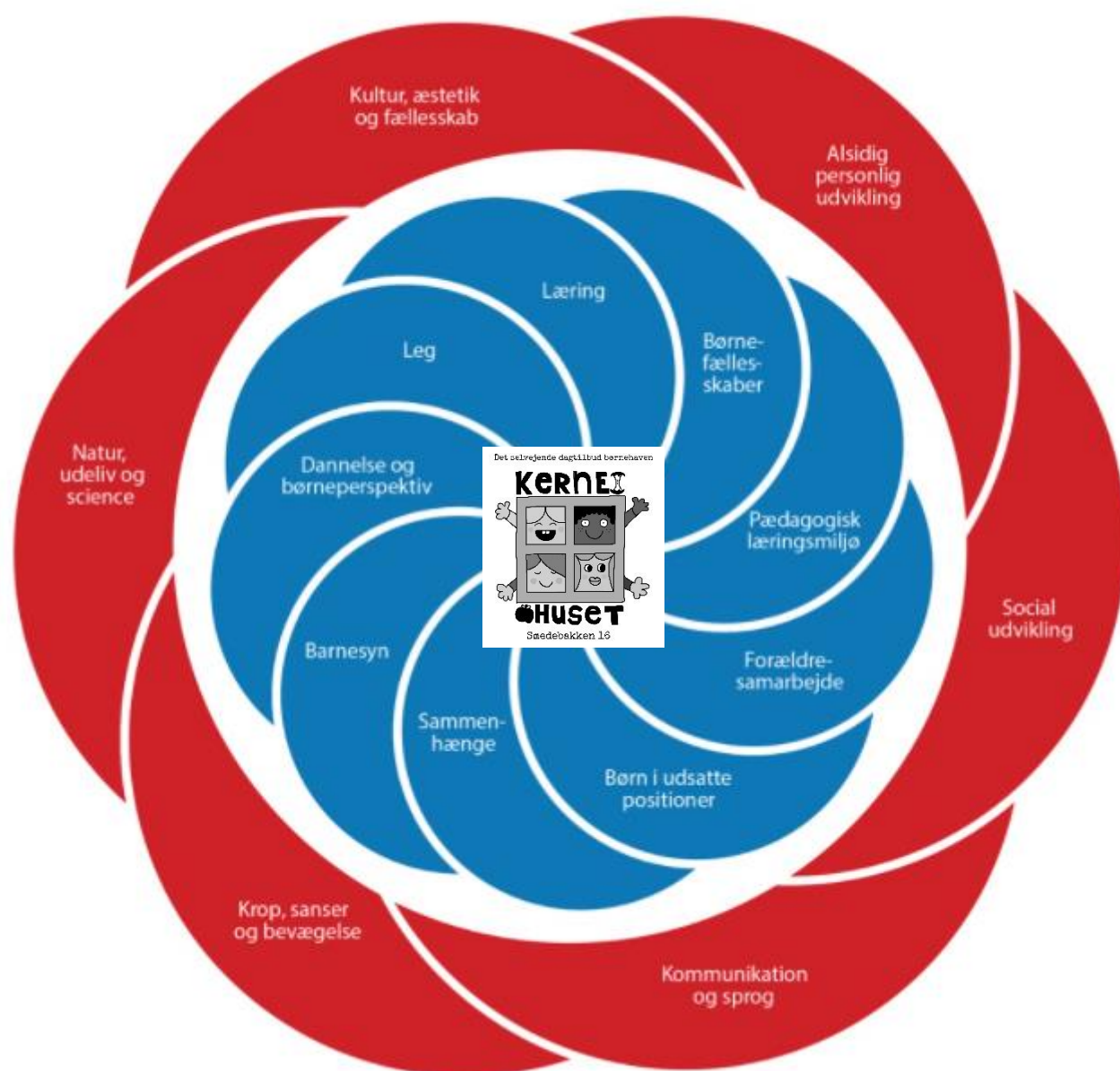

DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Publiceret juni 2021

Indhold

0 Indledning	3
1 Læsevejledning	4
2.Børnesyn	5
3. Dannelse og børneperspektiv	6
3. Leg og børnefællesskaber	8
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen	10
5. Læring og de seks læreplanstemaer	12
6. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	14
7. Børn i udsatte positioner	16
8. Forældresamarbejde	18
9. Inddragelse af lokalsamfundet	19
10. Sammenhæng med børnehaveklasse	20
11. Ledelse	21
12. Pædagogisk personale	22
13 .Dokumentations – og refleksionspraksis - Evaluering	24

0 Indledning

Bettina Kofoed Laursen
Dagtilbudsleder

1 Læsevejledning

Selve skabelonen til udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan er opbygget således, at der for hvert tema er en rammesættende tekst fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus

Hertil følger arbejdsspørgsmål (disse spørgsmål er markeret i en blå boks i hvert afsnit).

Afslutningsvis beskrives det, hvordan vi i vores dagtilbud arbejder med det konkrete element.

Indholdet ser således ud:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks lærerplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklasse
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations – og refleksionspraksis - Evaluering

2. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

- Hvordan understøtter vi at børnene oplever nærhed, omsorg og anerkendende relationer og at alle børn oplever social sammenhørighed?
- Hvordan arbejder vi for, at vores børnesyn altid danner afsæt for vores praksis?
- Hvordan understøtter vi organisatorisk, at børnene i vores dagtilbud oplever nærhed, omsorg og anerkendende relationer?

VI ♥ BØVL

DET BØRN SELV
KAN, SKAL DE SELV!

GIV MIG TID...

JEG KAN GODT SELV

Jeg kan ikke **ENDNU**
.....så jeg øver mig

- Individer som kan begå sig i fællesskaber
- Robuste individer, som kan klare sig selv
- Børn er kompetente
- Der er altid en intention bag barnets adfærd
- Det, at børn øver sig og bøvl, er en god ting – de er ved at lære

Hvordan ser det ud hos os?

Anerkendelse defineres som en respektfuld tilgang til andre menneskers liv, livsforståelser og livshåndteringer, uden bedømmelser, men med fokus på den andens intentioner. Det betyder at man møder et andet menneske med anerkendelse og at man responderer på dette menneskes intentioner og initiativer.

en adfærd er meningsfuld og vi bliver nødt til at forstå denne adfærd så derfor så vi være nysgerrige på barnets initiativer. Vi er også optaget af at det er os som voksne der har ansvaret for relationen, så derfor vil skyld og skam ikke på samme måde at blive placeret hvis barnet hvis noget går galt.

Hos os interesserer vi os for at gøre børn robuste det gør vi fordi børn vokser op i en verden hvor der stilles store krav til, at de skal kunne klare sig på egen hånd således, at de ikke bare bliver styret af voksne -de skal kunne styre sig selv.

- børn skal inddrages
- børn skal have et ansvar
- Børn skal **ikke** pakkes ind i vat

3. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive med-skabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelses-proces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Beskrivelse af, hvordan vi sikrer børnenes ret til medbestemmelse og understøtter deres tiltagende mestring af eget liv.

Når børn samtaler, løser problemer konstruktivt, siger hvad de mener og øver sig i at udvise empati for andre, så er de i gang med at udvikle demokratiske kompetencer.

Vi mener, at lige deltagelsesmuligheder er et centralt element i arbejdet med demokrati. Når børn deltager i fællesskaber (almene, mangfoldige og demokratiske) så understøttes deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. I det, at Vi ser børnene som kompetente og aktive deltagere, så understøttes børns lyst til og mulighed for at deltage i demokratiske fællesskaber, hvor rammer og situationer er skabt så alle børn har mulighed for at deltage.

Vi tilrettelægger pædagogiske læringsmiljøer, som inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Vi anerkender, det som børnene interesserer sig for, da vi mener at børn som oplever, sig anerkendt ' som dem de er ' udviser øget motivation og mulighed for deltagelse. Det pædagogiske personale er rollemodeller når vi taler om at anerkende forskelligheder, vi skal kunne rumme barnet selvom deres normer adskiller sig fra normerne som pædagogisk personale. Vi italesætter forskelligheder på en naturlig og nysgerrig måde uden, at dømme og stigmatiserer og det betyder, at børnene får en større accept af forskelle og dermed en forståelse af, at fællesskab ikke nødvendigvis betyder, at alle er ens.

Vi opfordrer vores børn til at være kritiske tænkere dvs. at vores børn er nysgerrige, eksperimenterende og stiller spørgsmål. Kritisk tænkning, at lytte til andre og løse problemer på en konstruktiv måde er noget vi arbejder målrettet med. Dette gør vi blandt andet ved:

- At børn stiller spørgsmålene til aktiviteten og til hinanden
- At der stemmes hvilke aktiviteter, ture etc.
- Personalet taget aktiv del i børns lege
- At børn bliver stillet spørgsmål uden rigtige eller forkerte svar
- Bliver opfordret til at sige sin mening

Vi stræber efter, at vores børnegruppe er uenighedsfællesskaber. Med det vi, at børnene befinder sig i en gruppe børn med forskellige meninger og

mener

værdier men, at de alligevel lærer at acceptere og håndtere uenighederne. I et uenighedsfælleskab handler det om at være konstruktiv i uenighederne. Alle føler sig trygge ved at sige deres mening da alle er nysgerrige på hinanden.

Vi skal alle lære dialogen og evnen til at håndtere uenigheder. Vi mener, at børn allerede fra en tidlig alder skal lære hvordan man håndterer uenigheder på gode måder. Når der løses konflikter og tales om svære emner sammen med børnene, så får de erfaring med:

- Reflekterer kritisk
- Sætte grænser
- Afklarer egne meninger
- Håndterer oplevelsen af uretfærdighed
- Forstå, at samme oplevelse kan opleves forskelligt fra person til person

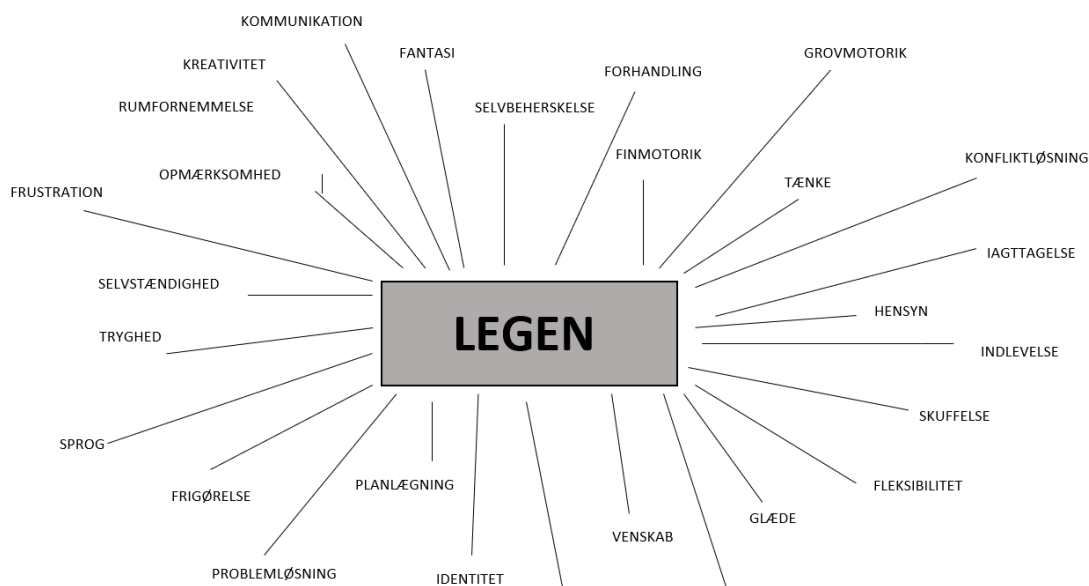
3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

- Hvordan kan vi arbejde med, at dagtilbuddets børnefællesskaber understøtter alle børns udvikling af gåpåmod og integritet, giver plads til legen og til i legen at afprøve forskellige roller og positioner?
- Hvad er vores opgave og ansvar, når vi etablerer børnefællesskaber, hvor børn kan lege og udvikle sig selv i samspil med andre?
- Hvordan sikrer vi, at alle børn på tværs af køn, kultur, og alder har lige muligheder, er en del af fællesskabet, og at de oplever, de har medbestemmelse?

VI HAR 'BARE' LEGET I DAG men vi har haft travlt for, mens vi har leget, har vi øvet:

Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for. Legen har værdi i sig selv og er grundlæggende for barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse. Børn leger ikke for at lære. Men de erfarer og lærer meget, når de leger. Barnet leger, fordi det er sjovt at lege, spændende at lege, uhyggeligt at lege og farligt at lege. Og igennem legen lærer børnene at samarbejde, da det er en forudsætning for, at leg mellem flere børn kan fungere. Sammen opbygger de komplicerede historier med fælles fantasitemaer, hvor de fx også flytter sig fra rum til rum. Det er krævende intellektuelt, socialt og sprogligt. Det, at lege er ikke noget, som alle kan – det skal læres og understøttes.

Dannelse af børnefællesskaber til individuel- og gruppe udvikling er en væsentlig pædagogisk opgave. For, at børnefællesskaber bliver inkluderende, så skal alle indgå i en form for legefællesskab, som er tilrettelagt for og – sammen med børn.

- Fælles leg i større grupper
- Fællesleg omkring et enkelt barn
- Legegrupper for, at styrke børnefællesskaber.
- De voksne kan evt. rammesætte legen, så alle børnene trives i deres rolle, prøver nye roller og sociale kombinationer og har en oplevelse af at være med
- Rammesatte lege kan fx tage udgangspunkt i, at børn og voksne sammen reflekterer over, hvad og hvordan legen kan udformes og udvikles. Disse lege åbner også mulighed for at inddrage de børn, der eventuelt står uden for legen.
- Vi involverer os i børnenes leg er for at finde ud af om de lære noget nyttigt i deres leg.
- Det handler om at involvere sig på en måde, så børnene ikke opdager, at de bliver undervist, og at de lærer noget. De skal helst bare tro, at de leger. De skal helst opleve, at de bare har det sjovt. De skal helst ikke opdage, at det er matematik, sprog etc. de lærer.
- De voksnes involvering er en måde at bekræfte over for børn og andre voksne, at legen er vigtig.

Vi er meget bevidste omkring rammerne for børnefællesskaber og børns deltagelsesmuligheder vi mener at vores fysiske indretning, artefakter (fx legetøj), rutiner og forventninger til børnene skaber de grundlæggende vilkår for børns deltagelse.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Beskrivelse af det pædagogiske læringsmiljø og den intenderede pædagogik, som skal være til stede hele dagen og i alle rutiner og aktiviteter, både de planlagte vokseninitierede aktiviteter og børnenes spontane leg og aktiviteter.

Læring integreret i hele dagen har fokus på, at integrerede de pædagogiske intentioner og mål for læring i hverdagen som helhed. Konkret kan det handle om, at støtte børns udvikling af sociale kompetencer både i de planlagte aktiviteter, i de pædagogiske rutiner, i børnenes leg og i det spontant opståede.

kombinationen af børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter er et vigtigt element i virkningsfulde indsatser, som kan styrke både børns sproglige kompetencer, før-matematiske forståelse og socioemotionelle kompetencer, hvilke er vigtige kompetencer i børns liv her og nu og på længere sigt. pædagogisk arbejde baseret på børns perspektiver, hvor det pædagogiske personale er lydhøre over for børns initiativer og interesser og inddrager dem i pædagogiske overvejelser, aktiviteter og planlægning, har betydning for børns trivsel, udvikling og læring. Denne tilgang styrker børns oplevelse af handlekraft, indflydelse og nysgerrighed.

Morgenaktivitet:

Barnet har valget mellem 3 morgen aktiviteter. Dette gøres ved at barnet sætter en magnet ud for den aktivitet, rum og voksne, som det ønsker at være sammen med.

Eftermiddags aktiviteter:

Vi har hver eftermiddag tilbud om pædagogiske aktiviteter og vi oplever i højere grad voksne, der er til stede og er opmærksomme i relationen til børnene, voksne der sætter noget i gang og er optagede af det, børnene er optagede af.

Oversigtstavle for personalet (hvem gør hvad og hvornår): Tavlen hænger i køkkenet og personalet kan se hvor og hvornår de skal være forskellige steder/aktiviteter. Det har blandt andet handlet om at organisere praktisk arbejde, så det kræver færrest mulige personaleressourcer, og at omlægge pausetid, så der er bedre mulighed for, at de voksne kan være nærværende sammen med børn.

Aktivitetskasser:

Aktivitetskasserne fungerer godt som et "læringsmiljø", der kan tages med eller hurtigt findes frem. Materialer, der er samlet, er lette at gå til, og det pædagogiske personale kan understøtte en leg eller en aktivitet uden at bruge en masse ressourcer på at finde materialer frem.

Oversigtstavler for børn (hvilke aktiviteter og hvor henne):

For at guide børnene gennem dagen arbejder vi med tavler, som giver børnene over, hvad der foregår hvorhenne og med hvem. Det giver børnene et visuelt

overblik

overblik over dagens muligheder og bruges også af de voksne, der sammen med børnene kan overveje, hvad børnene har lyst til at gå i gang med.

- Garderobe
- Formiddagsgrønt, madpakker, cafe
- Toiletbesøg
- Legepladsen
- Yder tidspunkter
- Modtagelse af børn
- Overgange fra en aktivitet/del af dagen til en anden
- Samling/ aktiviteter i grupperne

5. Læring og de seks læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet

Hvordan organiserer vi arbejdet med læreplanstemaerne, så de fremstår i en sammenhæng?

Hvordan sikrer vi, at samtlige læreplanstemaer er tilstede i vores læringsmiljøer, så de naturligt indgår i såvel børneinitierede som voksenorganiserede sammenhænge

Hvordan finder vi viden om og inspiration til læreplanstemaerne, og hvordan følger vi børnenes udbytte af vores arbejde med læreplanstemaerne?

Et læreplanstema skal altid ses i sammenhæng med det pædagogiske grundlag og de øvrige læreplanstemaer i den pædagogiske læreplan.

Helhedsorienteret tilgang

Læreplanstemaerne i den pædagogiske læreplan rummer tilsammen de forskellige kompetenceområder, som alle børn skal møde i dagtilbud. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at sørge for, at arbejdet med læreplanstemaerne finder sted i pædagogiske læringsmiljøer, hvor temaerne fungerer sammenhængende.

Opdelingen i de seks læreplanstemaer sikrer fokus på centrale elementer i børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Temaerne viser en bredde i forståelsen af, hvilke områder børn bør gøre sig erfaringer med.

Tværgående perspektiv

I arbejdet med alle seks læreplanstemaer skal dagtilbuddet forholde sig til det pædagogiske grundlag, som det er beskrevet i dagtilbudsloven, og fokusere på børnesyn, børnefællesskaber m.v.

Derfor er det indbyrdes samspil mellem læreplanstemaerne og de tværgående kompetencer et vigtigt omdrejningspunkt i arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan.

<https://emu.dk/dagtilbud/de-seks-laereplanstemaer/om-de-seks-laereplanstemaer>

- Vi søger ny viden i faglitteratur og inspireres af kolleger, omverden og børnenes interessefelter.
- Vi evaluerer og reflekterer løbende over vores arbejde.
- Vi indsamler data som video, fotos og børneinterviews for at blive klogere på børnenes udbytte
- Vi videns deler med hinanden på p-møder
- Vi har stop op møder, hvor vi kigger på arbejdet med læreplaner
- Vi benytter skema fra SLF til evaluering

Læs mere om vores arbejde med den pædagogiske læreplan og de 12 mål i særskilt pjece.

6. Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

- Det psykiske børnemiljø handler om, hvordan børnene trives med sig selv, de andre børn og med de

Hvordan skaber vi rammer og indretning, der understøtter mulighederne for forskellige voksen- og børneinitierede aktiviteter, leg, fordybelse, fysisk udfoldelse mv.?

Appellerer vores fysiske rammer i alle afdelinger til børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske såvel inde som ude?

Har vi regler, en organisering eller en kultur, der begrænser mulighederne for at bruge de fysiske rammer optim

voksne.

- Det fysiske børnemiljø handler om de fysiske rammer indendørs og udendørs.
- Det æstetiske børnemiljø handler om, hvordan børn gennem sanserne oplever og påvirkes af de rum og rammer, der omgiver dem.

Overordnet praksis for pædagogisk personale:

Arbejdet med børnemiljøet kan ikke isoleres fra arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. De to ting hænger uløseligt sammen. Forhold i børnemiljøet kan både hæmme og fremme muligheden for at opnå de mål, der bliver opstillet for børnenes trivsel og læring. Derfor er det oplagt at reflektere over, hvordan vores arbejde med børnemiljø kan være med til at støtte op om arbejdet med læringsmål, og omvendt. Ved at sammentænke de forskellige elementer i læreplanen og børnemiljøet kan vi øge kvaliteten og sammenhængen i det daglige pædagogiske arbejde.

Det betyder, at det pædagogiske personale

- Løbende reflekterer over og igangsætter processer og tiltag, der bidrager til styrkelse af fællesskaber, venskaber, respekt, tryghed, tillid og medbestemmelse (det psykiske børnemiljø).
- Kan arbejde i et dynamisk og dialektisk gensidigt afhængighedsforhold til hinanden, der kræver respektfulde omgangsformer (det psykiske børnemiljø).
- Sikrer at institutionens fysiske rammer såsom indeklima, hygiejne, gruppeopdeling og indretning giver børnene mulighed for at fordybe sig og udforske sig selv gennem leg og bevægelse (det fysiske børnemiljø).
- Præsenterer børnene for alsidige materiale- og udforskningsmuligheder, der stimulerer og giver børnene positive og udfordrende sanseoplevelser. Samt har øje for institutionens overordnede atmosfære (det æstetiske børnemiljø).
- Inddrager og sikrer børnenes perspektiv, samt ret til medbestemmelse i evalueringen og vurderingen af vores børnemiljøer

Det psykiske børnemiljø:

- Vi understøtter børnene i deres relationer og er opmærksomme på at alle børn har/får et godt samspil med andre børn og voksne.
- Vi sørger for en positiv stemning, hvor vi gennem nærvær, omsorg og tryghed arbejder med fællesskab, venskab og barnets trivsel.

- Vi arbejder bevist med at alle børn skal føle sig værdifulde, og at de respekteres for den de er.

Det Fysiske børnemiljø:

- Vi reflekterer og justerer løbende de fysiske rammer/indretning såvel inde som ude i forhold til det enkelte barn og børnegruppens behov.
- Vi skaber rammer der opfordrer til leg, bevægelse og fordybelse.

Det Æstetisk børnemiljø:

- Vi skaber en overskuelig og imødekommende atmosfære
- Vi skaber rammer og oplevelser, der udfordrer og stimulerer børnenes sanser og nysgerrighed.

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres til-pas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Hvordan sikrer vi, at børn i udsatte positioner i vores dagtilbud har de pædagogiske, strukturelle og fysiske rammer, de har behov for?

Hvordan arbejder vi konkret med børnefællesskaber i vores dagtilbud, så børn i udsatte positioner indgår som en betydningsfuld del?

Hvordan tager den voksne ansvar for kvaliteten i interaktionen og relationen med det enkelte barn?

I kernehuset har vi børn i udsatte positioner og særlige vanskeligheder, især sproglige og adfærdsmæssige udfordringer.

Vi støtter børn i udsatte positioner i deres sociale, emotionelle og læringsmæssige udvikling gennem tilrettelagte pædagogiske indsatser. Vi er meget bevidste om, at det er i fællesskabet, at børn lærer og derfor har vi stor fokus på deltagelsesmuligheder. Vi er inspireret af NEST og dennes tankegang omkring, at sikre deltagelse for alle.

Børn er forskellige, og der skal være plads til børn, der har særlige behov og brug for ekstra støtte. Nogle børn har i det daglige brug for en ekstra hånd i de daglige overgange fra en aktivitet til en anden, nogle børn har brug for, at de voksne hjælper dem med at strukturere deres hverdag, og andre børn har brug for særlig fokus på sproglige eller motoriske udfordringer. Alle børn skal kunne rummes og indgå i børnehavens dagligdag med respekt for de udfordringer, de måtte have. Det er væsentligt, at vi får skabt en kultur, hvor både børn og voksne er rummelige og støttende i forhold til de børn, der har brug for noget ekstra. Det er ligeledes væsentligt, at alle børnene lærer, at vi alle er forskellige, og alle har vores styrker og udfordringer.

Hele huset arbejder med materialet fra trin-for-trin, for at have et fælles faglig ståsted ifht. hvordan vi snakker om og håndterer det, når børn er uden for fællesskabet. Derfor kan vi guide barnet ud fra termer som barnet allerede har kendskab til og erfaring med fra aktiviteter og læringsmiljø i sin gruppe. Barnet bliver igennem dét en aktiv medskaber i sin vej ind i fællesskabet og udvikler på kompetencer der er meningsfulde ifht. at skulle indgå i et fællesskab. Fx *"Hvad kan du gøre for at finde nogen at lege med?" "I blev uvenner kunne jeg se – fortæl hvad der gik galt... - Hvad kan du så gøre nu, for at komme tilbage ind i legen?"*.

Børn i udsatte positioner har især brug for hjælp til:

- At få bygget fælles kulturelle og sociale referencer

- At overkomme sproglige barrierer
- At få hjælp til at komme ind i legen
- At blive gjort interessante i de andre børns øjne-det pædagogiske personales opmærksomhed og positive interesse er en katalysator for andre børns interesse.

Konkrete pædagogiske læringsmål

At børnene med særlige behov får den ekstra støtte og omsorg, de har behov for i det daglige.

At alle børnene i børnegruppen erfarer, at vi alle har hver vores styrker og udfordringer.

At børnene med særlige behov ud fra deres egne præmisser deltager i børnehavens daglige aktiviteter.

At børnene med særlige behov udvikler sig de år, de går i børnehaven.

Alle børn oplever at lykkes.

Tiltag i det pædagogiske læringsmiljø

Vi vil støtte og have ekstra fokus på de børn, vi har, der har særlige behov i det daglige.

Vi vil overfor børnegruppen tydeliggøre, hvad børnene med særlige behov er rigtigt gode til, og hvad deres styrker er.

Vi vil have et godt og tæt forældresamarbejde.

Vi vil samarbejde tværfagligt med blandt andet psykologer, ergoterapeuter, logopæder og sundhedsplejerske.

Vi vil lave handleplaner på de børn, vi får ekstra støtte på i børnehaven.

Tegn på læring

Vi kan se, at vi er på rette vej, når;

Børnene med særlige behov trives og er glade for at gå i børnehaven.

Børnene med særlige behov oplever, at de er accepteret og er en del af børnefællesskabet.

Børnene med særlige behov kan deltage i børnehavens aktiviteter på deres præmisser.

Forældrene er trygge og har tillid til børnehaven.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børne-fællesskaber.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om overgange?

Hvilke muligheder for vejledning og sparring giver vi forældre i relation til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Hvordan samarbejder vi med forældre om det enkelte barn og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber?

Sammenhæng mellem hjem og dagtilbud

Ressource og relations perspektiv:

Vi arbejder ud fra et ressource- og procesorienteret perspektiv, hvor fokus er på forældrene deres ressourcer og kompetencer og, hvordan vi kan understøtte/udvikle dem. Vi viser forståelse og accepterer, at forandring kan tage tid.

Fællesskabet mellem forældrene: Gruppebaserede aktiviteter, som omfatter både børn, forældre og personale er medvirkende til en positiv effekt på børns kognitive udvikling og adfærd.

- Garderobe snakke
- Ad hoc samtaler efter behov
- Opstartssamtaler
- 3 mdr. samtaler
- årlige sus samtaler
- samarbejder med tværfaglige samarbejdspartnere omkring barn/familien
- Vi inviterer hvert år forældrene til et foredrag omkring relevante pædagogiske emner.
- Vi laver: Vidste du at vi arbejder men xxx plancher, som hænger i garderoben. Her kan forældrene læse nærmere om de enkelte begreber i vores pædagogiske retning.
- Samarbejder med forældrene om det enkelte barn og fællesskaberne – ved at personalet begrundet fagligt og sørger for, at forældrene kender barnets hverdag.
- Forældrebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, herunder for eks. dagtilbud-hjemsamtaler, hente-og bringe tidspunkter, forældres afholdelse af ferie med barnet, gå-hjem-møder, inddragelse af forældre i børns læring og/eller fokuseret forældreinvolvering gennem specifikke tiltag.

Det pædagogiske personale har ansvar for relationen og skal kontinuerligt spørge sig selv:

- Hvordan er min relation til forældregruppen?
- Kan jeg gøre noget mere eller andet, som vil virke bedre?
- Have fokus på handling, refleksionen, dataindsamling og evaluering.

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske lærelan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætsstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskolingen eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke

Hvilke ressourcer og mulige kontakter er til stede i vores lokalsamfund, og har vi kontakt hertil?

Hvordan kan disse bruges og inddrages i at skabe eller understøtte pædagogiske læringsmiljøer?

Hvordan kan dagtilbuddet i samarbejde med bestyrelsen åbne sine fysiske faciliteter til lokalområdets behov for herved at understøtte børns trivsel, læring, udvikling eller dannelse

Vi deltager hvert år i et arrangement som hedder "Hjortshøjånden", hvor byens foreninger præsenterer sig for borgerne i byen.

Sammen med plejehjem, skolen, klubben, det kommunale dagtilbud har vi opbygget et samarbejde som vi kalder 0-100 års universet. Gamle og unge mødes til forskellige aktiviteter /arrangementer.

I 0-100 års regi, har vi lavet Hjortshøjbandet, som er et O-løb hvor man føres rundt til institutionerne i Hjortshøj, hvor frivilligheden i lokalsamfundet er i fokus. Der er sat pæle op hvor QR- koderne på de forskellige stop på ruten fortæller en fortælling om, hvordan frivillighed "ser" ud i Hjortshøj.

Vi er nabo til Hjortshøj kirke og vi har et rigtigt godt naboskab. Til jul inviteres vi i kirke.

Kernehuset har vores egen støtte forening hvor alle kan blive medlemmer og støtte særlige aktiviteter for vores børn.

Der arrangeres ture til lokale legepladser, skolen, Andelssamfundet, de lokale skove, spejderhytten.

Nogle grupper går på ture for at se hinandens hjem Turene ud af huset skaber en læring om, hvordan man færdes i nærmiljøet, i trafikken og blandt andre mennesker, samt et kendskab til en egen by.

Vi deltager hvert år i skolernes motionsløb i uge 41.

10. Sammenhæng med børnehaveklasse

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med

Hvordan arbejder vi med læreplanstemaerne, så vi understøtter børnenes lyst til at lære og til at indgå i nye og kommende fællesskaber?

Hvordan tager vi ansvar for en god overgang, fx ved at understøtte deres mod på nye udfordringer, deres evne til fordybelse, vedholdenhed og til at tage initiativ til at indgå i nye relationer?

Hvordan tilrettelægger vi et gensidigt forpligtende samarbejde mellem dagtilbud og SFO/skole og forældre for meningsfulde overgange fra dagtilbud til skole og fritidstilbud?

I vores lokaldistrikt har vi en god tradition og et godt samarbejde mellem skole og dagtilbud i forhold til skolestart.

Vi har en førskoleaktivitet, som hedder børneklubben. Her mødes byens skolestartere 2 formiddage om ugen fra midt april og frem til sommerferien til forskellige aktiviteter. Børneklubben går ud på, at man skridt for skridt danner relationer på tværs af den samlede børnegruppe. Sammen med skolen arrangeres der:

- besøg på skolen til "læsemakkerdag", hvor de kommende skolebørn inviteres på skolen. Her læser deres kommende kontaktskolebarnsmakker op for dem og viser rundt på skolen.
- Derudover inviterer indskolingspædagogerne til båltag.
- Der har også været "praktik i klassen", hvor man som personale fra børnehaverne kan komme i "praktik" for at se, hvordan undervisning og tilrettelæggelse foregår i 0. klasse. Dette kan give et større billede af, hvad vores børn møder, når de starter i skole.
- Vi har et tæt samarbejde med skolen i forbindelse evt. skolegangsudsættelser og overleveringer.
- Vi har hvert efterår et tilbageløbsmøde med 0 klasselærerne, hvor de giver dagtilbuddene en tilbagemelding på de tendenser de har oplevet hos den gruppe børn vi har sendt i skolen.
- Vi har i LDG regi udarbejdet et skriv til forældre til en kommende skolestarter, hvor vi beskriver hvad vi arbejder med og hvad forældrene kan gøre for, at støtte op om dette derhjemme.
- Derudover har vi møder omkring børn, der har behov for en særlig indsats eller opmærksomhed. Vi samarbejder med skolen om et tilbageløb af viden om børnene i arbejdet med at udvikle børnenes skolefærdigheder (eks. at kunne række hånden op, når man vil sige noget, vente på tur, lytte når et andet barn taler osv.

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene.

Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber.

Hvordan sikrer og understøtter ledelsen at den pædagogiske praksis ledes gennem den styrkede lærerplan?

- Hvordan sikres en løbende udvikling af personalets viden og kompetencer?
- Hvordan sikres mulighed for faglig refleksion over egen praksis?

I Kernehuset er det dagtilbudslederen, der har ansvaret for det pædagogiske arbejde. Vi har gennem flere år arbejdet med at definere vores kerneopgave og derigennem sikre høj faglig kvalitet i opgaveløsningen.

Lederens opgave er derfor, gennem stor faglig indsigt, at sikre ledelse og følgeskab, så fagligheden

udvikles hos medarbejderne. Konkret betyder det at introducere og facilitere læreplanens indhold og mål, samt værdierne fra Stærkere Læringsfællesskaber med særlig fokus på

udviklingen af en styrket feedback-, refleksions- og evalueringskultur.

Lederens opgave består således i at gøre det let og naturligt at dele viden, spørgsmål, undringer og

erfaringer. Det gøres ved at sikre rum og tid hvor indholdet og planlægningen af læringsmiljøer kan drøftes.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn.

Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i.

For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne

Hvordan organiserer det pædagogiske personale arbejdet, så vores fokus er på børnenes individuelle behov for støtte, guidning og udfordring i deres leg og aktiviteter?

Hvordan støtter det pædagogiske personale hinanden i at være gode rollemodeller, der bekræfter og inspirerer børnenes kreativitet, nysgerrighed og eksperimenterende leg?

Hvad kræver det af den enkelte, når der skal være en intenderet pædagogisk tilgang til børnene over hele arbejdsdagen i såvel børne- som vokseninitierede aktiviteter.

Den pædagogiske kultur: Det er vigtigt, at det er uddannet/ efteruddannet personale som indgår/formår at indgå i et reflekterende og udviklende miljø. Det skal forholde sig reflektivt til den pædagogiske praksis.

Hos os er de voksne autoriteter. Den myndige voksne inddrager børnene og hjælper dem til at holde fast. En, som støtter barnet og, som er en mur barnet kan spille bold op ad". Vi er karavaneførere, som ikke er bange for, at tage ansvaret for børnenes udvikling, læring, dannelse- og trivsel og vise vejen. målet er, at lede børnegruppen så alle børn får mulighed for at deltage på en måde der giver en følelse af samhørighed i gruppen. Opgaven er at etablere et læringsmiljø, hvor barnet kan deltage inden for nærmeste udviklingszone. Hvis der er noget, som barnet ikke lykkedes med, så tager det pædagogiske personale ansvaret for ikke at have sikret fundamentet for barnets deltagelsesmulighed.

Det er ikke alle og enhver, som kan arbejde hos os og det er vi ret stolte af. Man skal kunne arbejde ud fra vores definerede kerneopgave og samtidig skal man have det samme børnesyn som huset, men dog vigtigst af alt skal man kunne omsætte både kerneopgaven og børnesynet til ens egen pædagogiske praksis. Vi italesætter kontinuerligt hvordan vores børnesyn er og vi hjælper hinanden med, at 'huske' dette f.eks. i situationer hvor vi rammer vores metode loft. Det er okay, at vi går til hinanden og undres hvis vi ses uhensigtsmæssigheder omkring børnesynet som værende grundlaget for vores pædagogiske praksis. Vi arbejder, altså bevidst med observation og refleksion over egen praksis, et begreb som i neuro - pædagogikken kaldes fagpersonlig resonans. Fagpersonlige resonans er opmærksomhed på hvad den enkelte mærker i sit nervesystem når man arbejder med barnet eller børnegruppe og når man efterfølgende reflekterer over sine erfaringer. Resonans kan ses som de pejlemærker personalet arbejder med. Resonans er altså en form for genklang eller genkendelse i individet, der hvor man har mulighed for at skabe udvikling både hos sig selv i sin egen faglige personlige udvikling og udviklingen hos barnet.

Vi udfordrer til stadighed os selv og hinanden f.eks. at snakke om hvad der ligger bagved børnesynet men også hvad der ligger til grund for vores egne handlinger. Vi er meget opmærksomme på, at u-uddannet personale løbende opdateres og videreuddannes.

- Pædagogerne har månedlig sparring med ekstern psykolog
- Pædagogerne går fra hver mandag formiddag til at forberede pædagogiske aktiviteter.
- Vi har ændret i mødetiderne for at sikre nok personale gennem hele dagen
- Det er italesat, at processen er vigtigere end målet og, at det er okay, at der bruges tid på processen (f.eks. i garderobe situationer).
- Vi udfylder trivselsskemaer
- Vi arbejder differentieret for, at sikre deltagelsesmuligheder for alle på alle niveauer.

13. Dokumentations – og refleksionspraksis – Evaluering

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig refleksivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personalets erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning,

Hvordan skaber vi en feedbackkultur, så refleksion over egen og fælles praksis bliver en naturlig del af hverdagen?

Hvilke data er meningsfulde for os at indsamle og tage udgangspunkt i, når vi skal reflektere over vores daglige pædagogiske arbejde og børnenes udbytte heraf?

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø? I forbindelse med arbejdet med implementeringen af den nye styrkede læreplan har vi ændret fokus fra dokumentation til evaluering.

- Evaluering kulturen tager afsæt i det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer og de tolv mål
- Evalueringen skal rette sig mod noget, vi har brug for mere viden om i vores pædagogiske praksis
- Dokumentation er en måde at indsamle "billeder" af pædagogisk praksis på
- Vi reflekterer og analyserer vores dokumentation for at gøre den til anvendelig viden

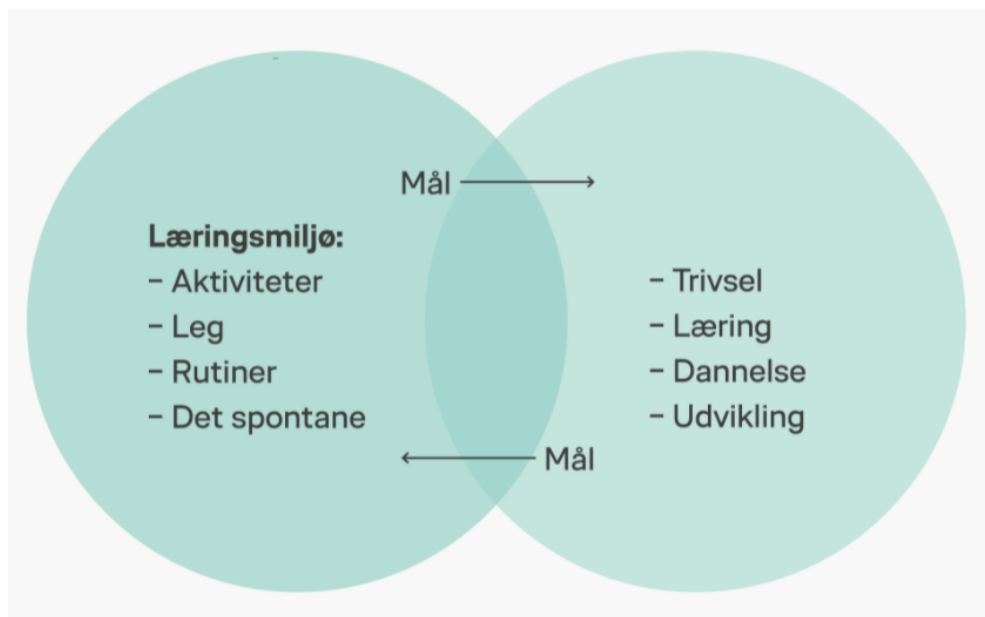
Læringsmiljøet skal i arbejdet med læreplanen forstås som det samlede miljø, som børn er en del af fra de træder ind i dagtilbuddet om morgenen, til de går hjem igen om eftermiddagen. Altså den samlede pædagogiske hverdag med alt, hvad den indeholder af aktiviteter, rutiner, lege og alle de andre møder mellem børn og voksne, der finder sted. Alle disse møder og fællesskaber får betydning for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Og det er denne sammenhæng; mellem det børnene er en del af, og det aftryk, det sætter hos dem, som de pædagogiske mål siger noget om.

Læreplanen rummer seks læreplanstemaer, som hver har to pædagogiske mål for læringsmiljøet. De tolv pædagogiske mål siger noget om den sammenhæng, der skal være mellem det, børn er en del af sammen med jer i dagtilbud, det pædagogiske læringsmiljø, og den betydning det får for deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. Og det er disse tolv pædagogiske mål, der er afsæt for jeres evaluering.

Denne store kompleksitet gør, at det er væsentligt, at vi afgrænser og udvælger et fokus for evalueringen. Vi kan ikke evaluere alt på én gang. Vi skal udvælge, hvad vi har brug for at vide mere om i jeres konkrete pædagogiske praksis og lade det være evalueringens omdrejningspunkt.

Illustreret kunne det se sådan ud:

Pædagogiske mål fra læreplanen – hvordan gør vi i praksis?

Når vi arbejder med at oversætte målene til vores lokale pædagogiske praksis, så overvejer vi følgende:

Hvad er børnene optagede af at øve sig på lige nu (nærmeste udviklingszone)?

Hvad er børnenes behov lige nu?

Hvad vil I gerne hjælpe børnene med?

Vi har opfølgning på arbejdet med læreplanstemaerne på hver p -møde

Hver anden måned har pædagogerne en læreplans stop op dag (hvor der arbejdes intenst med læreplanerne)

